

BIELARUSKI ČASAPIS — VYCHODZIČ TRY RAZY U MIESIAC

ruskaja moładź (i to najmała-dziejšaja) piša vieršy, i ahułam hetaj spravaj cikavicca. Heta znača, što ahułam biełaruski narod paetyčny narod, zdolny i šmat u sabie maje duchovaj siły, jakuju treba vyjaŭlać raźvivać. U hetym naša budučynia. Ale adkazać na henyja ūsie i im padobnyja pytaŭni, padać „recept“, jak pišać vieršy, nialohka dy j nie-mahčyma. Dyk choć niekulki ūvah: niachaj i nia rypajecca pišać vieršy toj, chto piša ich tolki dziela taho, kab jaho prožvišča było nadrukavana ū hazecie. Hetkija namieru z paezijaŭ nia majuć ničoha su-polnaha. Dalej, toj, chto piša vieršy zatym, što nia moža nia pišać, zatym, što čuje niej-kuju ūnutranuju patrebu pišać i tvaryć, toj niachaj piša, nia-chaj prabuje siłaŭ. Ale prad tym jak pišać, niachaj šmat-šmat čytaje vieršaŭ biełaru-skich paetaŭ i ahułam adpa-viednuju litaraturu i niachaj dobra ūdumajecca, u čym sutnaść paezii i vieršaŭ. Ūrešcie treba paradzić usim pačyna-jučym paetam i tym, što jašče tolki choćuć być paetami, kab u hetaj sprawie znali mieru. Duža dobra pišaŭ nam nia-daŭna naš čytač: „Ci-ž ja nia

znaju, što jak koždy z nas začnie vieršy pisać, dyk chto-ž ich čytać budzie? Dziakuj Bohu, majem šmat dobrych, a navat vialikich paetaŭ i jość kamu vieršy pisać...

S. Ž. Proza ŭ Vas vychodzić davoli dobra i nad jej Vam varta pracavać. Susim što inšaje z vieršami — jany ŭ Vas susim nia vychodziać, dyk i nia treba za ich bracca. Nad prozaj pracujcie, varta!

K. R. Pieršy „transport“ vašych vieršaŭ byŭ ni-sioje-nitoje, ale było čuvać, što nie pazbaŭleny Vy paetyckaj žytki. Druhi-ž „transport“ vašych da nas vieršaŭ heta naša pračućcio pačviardziŭ poŭnašciu. U Vas jość dar, dyk pracujcie, pišycie i šlicie nam, budziem papraŭlać i drukavać.

Usiakuju bieł. knižku, hazetu najlepš i najchutčej dastaniecie ŭ biełaruskaj kniharni

„PAHONIA”

Vilnia, Zavalnaja vulica № 1.

„Stronnictwo Ludowe” i Bielarusy

Bielaruskaje arhanizavanaje hramadzianstva nia maje mahčy-maści ciapier achapić biełaruskija masy, kab pakiravać biełaruskim nacyjanalnym rucham, bo biełaruskija arhanizacyi ŭ praciahu dvuch apošnich hadoŭ amal usie pazačyniany. Spyniena takža i biełaruskaja palityčnaja presa („B. Krynica”), pašla začynieŭnia katoraj Bielarusy — nie z svajej pryčyny — nijak nia mohuć prystupić da vydavaŭnia novaj hazety.

Hetak prypynieny narmalny bieh biełaruskaha narodna-hramadzka žyćcia, ale nia spynieny. Pryrodnaha biehu žyćcia spynić nielha: biełaruski ruch sam pašyrajecca. Heta my bačym u biełaruskich siołach, dzie dla biełaruskaj moładzi pazakładany ŭsia-lakija polskija maładziažnyja arhanizacyi, heta spatykajem u samaŭradavaj pracy sielskich hramadaŭ, kiravanaj polskaj administracyjaj, heta prajaŭlajecca i ŭ polskaj palityčnaj arhanizacyi „Stronnictwo Ludowe,” jakaja ŭžo raspačala svaju pracu i siarod biełaruskaha nasielnictva, asabliva ŭ Słonimščynie i Horadzienščynie.

Daviedvajemsia, što „Stronnictwo Ludowe” ŭ vakolicach Słoni-ma i Horadni šyroka raščiahnuła svaju arhanizacyjnuju siećku, arhanizujučy biełaruskich sialan pad ściaham polskaje partyi.

Treba adznačyć, što „Stron. Lud.” jak arhanizacyja demakra-

tyčnaja i svaim charaktaram sialanskaja, ideolohična-klasava biełaruskamu sialanstvu — z usich polskich arhanizacyjaŭ — najbli-žejšaja. Ale blizkaja tolki klasava, bo nacyjanalna zusim čužaja. Heta dobra vyčuvaje biełaruskaja sialanskaja duša. Ab hetym orhan „Str. Lud”, „Zielony Sztandar,” u adnym z apošnich numeroŭ piša hetak:

— Bielaruskaje sialanstva pačalo masava arhanizavacca ŭ „Stronnictwie Ludowym.” Adbyŭsia 12 lutaha siol. pavietavy žjezd S. L. u Słonimie, na jakim było kala 3 tysiač sialan. Pašla žjezdu adbylisia ŭ Staravieskaj vołaści hramadzka-pal-ityčnyja kursy. Usie zrazumieli, što značyć demakracija i što abaznačaje fašyzm. Na kursy sialanie zychodzilisia z viosak addalenyh pa 30 kilometraŭ. Vialikaj pieraškodaj dla nas, biełarusaŭ — kazali sialanie — jość nierazumieŭnie papolsku. Atrymlivajem „Zielony Sztan-dar,” ale treba šukać „vučona-ha,” kab pračytaŭ hazetu i pierakazaŭ. Da polskaj movy ad nosimsia z pašanaj, jak da movy miljonaŭ našych bratoŭ polskich sialan, ale moža „Stronnictwo Ludowe” maŭlo-b vydavać hazetu i pabiełarusku, dla našych sialanskich masaŭ? Z hetkaj prošbaj žviartajemsia da ki-raŭnictva S. L. —

AD. STANKIEVIČ

Biełaruski Chryścijanski Ruch

Historyčny narys.

R A Z D Z I E Ł III.

11)

Pačatki biełaruskaha i katalickaha ruchu arhanizavanaha.

(1910—1915).

§ 3. — Biełaruski Hurtok u Duchoŭnaj Katalickaj Akademii ŭ Pieciarburzie.

Biełaruski ruch u Pieciarburskaj Katalickaj Duchoŭnaj Akademii, prajaŭlajučysia ŭ pieršym dzie-siatku našaha stalecchia sposabam niearhanizavanim, pavoli razvivajučysia, pryniaŭ urešcie formy arhanizacyjnaja.

U akademii, raniej ad Bielarusau, mieli svaje arhanizacyi nia tolki Palaki, ale tak-ža Litoŭcy i Łatyšy.

Usie akademiki hetych nacyjanalnašciaŭ mieli jasnyja, vyrablenyja doŭhaletnim zmahaŭniem z čužyncami, nacyjanalnyja imknieŭni. Pad uplyvam ich-

nych pahladaŭ pačynajuć krystalizavacca i pahly-blacca i pahlady akademikaŭ Bielarusau.

Spryjaŭ hetamu tak-ža postup ahułam biełaruskaj nacyjanalnaj dumki, jakaja ŭžo tady značna jšła ŭpierad.

Pieršym pačynalnikom biełaruskaj arhanizacyi siarod Bielarusau akademikaŭ byŭ L. Chviečka. Dziakujučy jamu ŭžo ŭ 1912 h. paŭstaŭ biełaruski akademicki kružok, u skład jakoha ŭvachodzili: L. Chviečka, A. Cikota, P. Piakarski, St. Šyroki, Francuk, J. Žaŭniarovič, V. Hadleŭski.

Isnavaŭ adnak hety hurtok jašče tolki faktyč-na, a nie farmalna. Urešcie ŭ kastryčniku miesiacy 1913 h. byŭ farmalna zasnnavany hurtok biełaruskaj studenckaj moładzi ŭ Pieciarburskaj Akademii. Na staršyniu byŭ vybrany Piakarski, a na sakrataru Hadleŭski.

Ad hetaha času pačalisia schodki, diskusii, prelekcyi. Na hetych schodkach časta byvaŭ biełaruski patryarch prafesar B. Epimach-Šypila.

Biełaruski hurtok uvajšoŭ u znosiny z studen-tami Bielarusami Pieciarburskaha universytetu i ča-sta ładziŭ supolnyja sabraŭni, jakija adbyvalisia na kvatery ks. Fr. Budžki. Na hetyja sabraŭni prycho-dzili Taraškievič, Dušeŭski i inš.

Kniahinia M. Radziwiłł padaryła 100 rubloŭ na biblijateku. Biblijateka sapraŭdy była załožana. Byŭ

Tak, bielaruskaje sialanstva mocna adčuvaje brak hramadzka-palityčnej hazety ŭ rodnaj movie i hetkaj hazety prosić u svajho tavaryša — polskaha zarhanizavanaha sielanina.

Cikava, jak na heta hladzić pradžaŭnik zarhanizavanaha polskaha sialanstva i jak da bielaruskaha sialanskaha hołasa — „braty, dajcie nam hazetu pabielaruskę“ — „Stronictwo Ludowe“ adniasiecca: ci z zrazumieńniem patreb Bielarusaŭ, ci pojdzie ŭ bielaruskija wioski, jak i mnohija inšyja polskija arhanizacyi, — starymi, biazustanna prapetyvany, ściežkami polskaha nacyjanalizmu.

Ad hetaha zaležyć pryjaznaje stanovišča bielaruskaha arhanizavanaha hramadzianstva i bielaruskaha nacyjanalna šviedamaha sialanstva adnosna „Stronictwa Ludovaha.“

Pry hetym treba adciemić, što Bielarusy majuć svaju takuju-ž demakrattyčnuju i narodna-sialanskuju arhanizacyju, jak i polskaje „Stronictwo Ludowe“ — „Bielaruskaje Narodnaje Abjednańnie“ (BNA). Ale ciapierašni los B.N.A. padobny da losu čalavieka, pazbaŭlenaha pravoŭ hramadzkaści, jaki moža sabie žyć, ale nia moža dziejać.

Ab hetym usim bielaruskaje sialanstva dobra viedaje, naležyła-b heta viedać i „Stron. Ludovamu“, jakoje maje namier papravić dolu i bielaruskaha sialanstva.

* * *

Ja — adzin...

u ciemnacie...

u cišy.

Noć sabakam lažyć la paroħa. Ŭ stamlonaj źniamohaj dušy začvitaje uzorna tryvoha.

Jak mnie być —

z vami, dumki maje?

Dumy — dzieci načy i biassońnia... Dzie?

u kaho?

u jakoj staranie

ja znajdu vam adkazy siahodnia?

Zabludzicca nia dziva zusim — zaplałosia žyćcio ŭ darožki.

Mo' zatoje na miejscy adnym zataptałosia sonnaja wioska.

Ŭ słavach i ŭ čynach — chaos.

Vyrašajuć pytańni pažary.

Na ziamlu našu niechta prynios pach kryvi i śmiarotnaje hary.

M. Mašara.

Ab vynaradaŭleńni Bielarusaŭ radzim usim Palakom, taksama i „Str. Ludovamu“, zabycца i nia dumać, — bielaruskaje nasielnictva vynaradaŭleńniu nie paddasca. Ab hetym čvierdzić historyja i śčviardžajuć mnohija fakty sučasnaści. Dyk lepš šukajcie, hramadzianie, ślachoŭ da susiedzkaha, bratniaha sužyćcia, jak volnyja z volnymi, roŭnyja z roŭnymi.

Jp.

Bielaruskaja chronika.

Začvierdžańnie kanfiskaty. Kanfiskatu № 8 „Chr. Dumki“ Sud začvierdziŭ i paviedamiŭ ab hetym redakcyju.

Zasudzili b. redaktara „Bieł. Krynicy“. 19.IV sioleta Vilenski Akružny Sud razhladaŭ spravu kanfiskaty apošniaha numaru „Bieł. Krynicy“, z min. hodu, za artykuł „Siła Idealu“. Ŭ vyniku redaktara Ad. Dasiukieviča Sud zasudziŭ na 6 miesiacaŭ i karu zaviesiŭ na dva hady, a vydaŭca Alf. Šutoviča apraŭdaŭ. Baraniŭ adv. B. Alachnovič, jaki tak-ža ad imia red. A. D. padaje ad prysudu apelacyju.

Apraŭdańnie. Ŭ 1936 h. padčas bielaruskaj školnaj akcyi byla vydana adnadnioŭka „Za rodnuju školu“, jakuju administracyjnaja ŭlady skanfiskavali. Vil. Akružny Sud, jaki niadaŭna hetu spravu razhladaŭ, redaktara i vydaŭca henaj adnadnioŭki J. Šutoviča apraŭdaŭ.

Spynili dziejnaść „žviazu“. Nadoviačy administracyjnaja ŭlady spynili dziejnaść Bielaruskaha Hapadarskaha „Žviazu“ ŭ Vilni — apošniaj bielaruskaj kulturna-ašvietnaj arhanizacyi.

Da ŭ ž n i k i! Čas prysłać padpisku na „CHRYŚCIJANSKUJU DUMKU!“

Pašpiašycie, bo spynim hazetu!

Hrošy prysyłać najlepš „przekazem rozrachunkowym“. Numar našaha konta 63.

u joj značny lik knih z hałiny bielaruszanaŭstva, prytym knih časta davoli cennych. Knih takich tady šmat možna bylo znajści ŭ knižnym składzie Akademii Navuk, a tak-ža ŭ antykvaraŭ na Liciejnym praspekcie.

Ŭ 1914 h. prybyli ŭ Akademiju: ja, V. Šutovič, K. Łupinovič, P. Chomič, Ant. Niemancevič i M. Piatroŭski. Tady ŭžo hurtok ličyŭ 11 siabraŭ (na 70 studentaŭ akademii).

Ŭ 1916 h. kiraŭnictva hurtkom pierajšlo ŭ maie ruki. Byŭ ja jahonym staršynioj da skančeńnia akademii ŭ 1918 h. Ŭ hetym čacie da hurtka prybyło jašče dvuch siabraŭ: A. Matviejčyk i J. Piatkievič. Była papoŭniena biblijateka i byŭ zasnany bielaruski chor.

Hałoŭnym zadańniem bielaruskaha akademickaha hurtka bylo pradusim pahłybleńnie viedy ab Bielarusi. Rabiłasia heta miž inšym praz referaty. Referaty čytali: V. Hadleŭski ab nacyjanalnym charaktary Bielarusaŭ, V. Šutovič ab Fr. Bahuševiču, A. Niemancevič ab Unii, ja čytaŭ ab bielaruskaj nacyjanalnaj samabytnaści i inš.

Akademiki budzili tak-ža bielaruskiju šviedamaść i siarod klerykaŭ Katalickaj Duchoŭnaj Seminarii ŭ tym-ža Pieciarburzie. Tak napr. ja 31.III.18 pračytaŭ u ich referat ab paezii Jakuba Kołasa.

Hod 1918 — heta apošni hod isnavanńia samaj akademii. Kali palityčnaja ŭlada pierajšla akančalna ŭ ruki bałšavikoŭ, isnavanńie akademii było spyniena.

Častku biblijateki hurtka vyviezli z saboj niekatoryja akademiki, a častka astałosia na miescy. Tam-ža astałosia tak-ža i archiŭ hurtka.

Z akademikaŭ hurtkoŭcaŭ niekatoryja pašla na „ŭsiaki vypadak“ adyjšli ad bielaruskaha ruchu, abo załamalisia i pajšli pa pachiłaj darozie, ale z hetaha-ž bielaruskaha akademickaha hurtka vyjšli tak-ža ideolohi i baráčbity bielaruska-nacyjanalnaha i bielaruska-chryścijanskaha ruchu.

Bielaruski Akademicki Hurtok i jahonaja praca stalisia davoli šyroka viedamy bielaruskamu hramadzianstvu. Voš što miž inšym čytajem ab im u vadnym z bielaruskich kalendaraŭ: „Ŭ Akademii jość dobra arhanizavany ščyra bielaruski hurtok. Tut studenty paznajuć historyju svajho kraju, namiačajuć mety, jakija pavinien dapiać bielaruski narod, i ščyra pracujuć dziela hetych met. Ŭ hurtku, miž inšym jość sekcyi: historyi Bielarusi, litarturnaja i sekcyja bielaruskaj muzyki i pieśni. Znajomstva z historyjaj svajej Bačkaŭščyny ŭ studentaŭ wielmi hlybokaje. Hetamu pamahaje i dobra naładžanaja biblijateka knih bielaruskich i ab Bielarusi. Ale asabliva zadziŭlaje ŭsiech novaprybytych bie-

Litoŭskaja haspadarka

U suviazi z naviazańniem pamież Litvoj i Polščaj dyplomatyčnych znosinaŭ, u hazetach poŭna rozných apisańniaŭ Litvy. My tut zatrymajemsia tolki nad viestkami z haliny žyćcia haspadarskaha.

Vot-ža sučasnaŭ Litoŭskaja Respublika zajmaŭ abšar 55.670 kv. klm. Na hetym abšary žyvie bolš 2.560.000 žycharoŭ, z katorych 77 prac. zaniata ŭ ziemlarobstvie, 6 prac. — u promyšle i ramiaśle, niacelyja 3 prac. — u handli, 3 prac. — rozných čynoŭnikaŭ i volnych prafesyjanaŭ i 11 prac. — inš. Ahuŭam možna rachavać Litvu jak kraj vyrazna ziemlarobski.

Klimat i hleba Litvy vielmi padobnyja da klimatu j hleby Vilenščyny. Bahaciejšyja hleby hliniastyja i pšanična-buračanyja znachodziacca tolki abapaŭ rek Dubissy i Nieviaży dy pa levaj staranie raki Niomna ŭ pavietach Viŭkavišskim, Maryjampalskim i Ŗakienskim.

Sialanie litoŭskija heta drobnyja ziemlaroby, ale heta „drobnašć“ redka kali apadaje niže 10 ha. Stan haspadarski litoŭskich sialan vielmi ŭzmohsia ad taho času, kali Litva pačala žyć svaim niezaležnym žyćciom i kali pačali parcelavać usie dvary, kali abšar ich pieravyžšaje 150 ha. Što heta parcelacyja jdzie nie na dzika, a z čviordym namyslam, pakazvaje

choć-by toje, što adnačasna adbyvajecca komasacyja (chutaryzacyja) i melioracyja (haŭoŭnym čynam asušańnie). Siahonnia ŭžo 5/6 usich sialanskich haspadarak u Litvie heta skomasavanyja chutary. Rachujuć, što i heta rešta najdaŭžeja za try hady budzie taksama skomasavanaja.

Da niadaŭna ahulna ŭvažalasja, što Litva moža hadavać u siabie tolki zboža dy niekatoryja hatunki pašnych rašlinaŭ. Voš-ža, niezaležny byt Litvy i tut pakazaŭ, što ŭ krainie hetaj možna tak-ža siejać i hadavać takija vymahalnyja rašliny, jak pšanica i navat cukrovy burak. Hetaha apošniaha, litoŭcy majuć siahonnia hetulki, što sami sabie mohuć vyrablać u doval cukru, jakoha pierš zusim nia mieli.

Toje samaje dziejecca ciapier u halinach inšych. Tut u pieršuju čarhu treba ŭspomnić ab praduŭcyi žyvioŭhadaŭlanaj: koni, karovy, švini i inš. Litoŭskija „žmudz-kija“ koni (lohkija, pracoŭnyja) majuć dobruju marku nia tolki ŭ siabie doma, ale i zahranicaj, jak Holandyja, Belhija, Danija. U hod z Litvy ŭ hetyja krainy vyvoziać koniaŭ na 8—15 mil. litaŭ.

Važniejšaj adnak jošć hadoŭla skaciny, pierad usim maŭočaj. Jak heta sprava ŭ Litvie ražvivajecca, vidać choćby z taho, što

kali jšće ŭ 1924 h. z Litvy bylo vyvieziena 524.000 khl. masla na sumu 4 mil. litaŭ,*) dyk u 1937 h. bylo vyvieziena 14.985.800 khl. masla na ahulnuju sumu 38.150.000 litaŭ. Blizu ŭsia praduŭcyja i vyvaz maŭačarskich praduŭtaŭ sarhanizavana sposabam kooperatyŭnym. Blizu ŭsie litoŭskija maŭačarni zmechanizavanyja. Sarhanizavany jany ŭ adzin mahutny sajuz „Pienocentras“, katory akramia taho zajmajecca jšće skupam, mahazynavańniem i eksportam jajok, a tak-ža skupam i pieratvorstvam usiakaj sadoviny.

Nia mienšaje značeńnie maje tak-ža ŭ litoŭskaj haspadarcy i švinahadoŭla, asabliva ad času, kali prad 15-ciu hadami sarhanizavana byla akcyjnaja supalka (sialan i skarbu) „Maistas“, jakaja adna tolki maje 5 fabryk dzieŭla pierarobki bekonaŭ i inšych praduŭtaŭ (skacina, chatnija ptuški, trusy). Za 1937 hod supalka heta vyviezla za hranicu tavaru na sumu 46.811.500 litaŭ.

Trecim važnym haspadarskim centram sučasnaŭ Litvy jošć sajuz litoŭskich spażyvieckich kooperatyvaŭ „Lietukis“, jaki apravizujuć litoŭskich sialan uva ŭsie praduŭty pieršaj patreby jak u chacie, tak i ŭ haspadarcy ziemlarobskaj, z haspadarak hetych skuplivaje i vyvozić zahranicu zboža i inšy syrec. „Lietukis“ (skaročanaŭe zna-

*) lit — heta adzinka litoŭskich hrošaŭ, jahonaja vartašć kala 50 hrošaŭ.

laruski chor u akademii. Nihdzie tak dobra nie pastaŭlena bieŭlarskaja piešnia i nia schoplena i nie addadziena bieŭlarskaja melodyja, jak u chory hetaha hurtka“...1)

Mieŭ tak-ža hurtok akademikaŭ i svoj statut-prahramu, jakoj udaoŭsia mnie adšukać tolki vypiski haŭaŭniejšych punktaŭ, što tut caŭkom i žmiaščaju:

§ III. Razumnaje i systematyčnaje šyreńnie tvoraŭ.

§ IV. Cichaje jadańnie pryčilnikaŭ, nia ŭstupajućy ŭ haračyja dysputy i nia dražniaćy praciŭnikaŭ, bo z praciŭnikaŭ jany mohuć stacca zaklatymi niapryjacieli.

§ V. Šcierahčysia zrazić ich da movy.

§ VI. Nia dumaju zavodzić bieŭlarskaj movy ŭ kašciele farmalna, pakul nia žmieniacca ciapierašnija varunki i pakul narod nia staniecca ŭšvie-damlenym.

§ VII. Budu staracca pryhatavać narod da skarystańnia z spadzievaných lepšych varunkaŭ, kab jon sam zažadaŭ svajej movy ŭ kašciele i ŭ škole.

§ VIII. Nia budu siejać nienavišci da druhich narodaŭ, a tak-ža miž bieŭlarsami katalikami i pravaslaŭnymi, wykazvajućy, što hetyja apošnija tak-ža

braty, tolki jany bŭdnyja aviečki bŭdnych pastyraŭ.

§ XI. Budu pamahać svajej pracaj i svaim dabrom ražvićciu bieŭlarskaj katalickaj litaratury i pišmienstva.

§ XII. Budu rabić usio ŭ duchu chryšcijanskim i katalickim, vučacy bratoŭ lubić svajo i pavažać čužoje; budu pracavać z vieraj, nadziejaj i miłašciaj u sercy, budu iŭci z voklićam na vusnach: „z Boham dla narodu“!..2)

Jak bačym, Biel. Akad. Hurtok braŭsia da pracy pavažna i z vialikim idejovym nastrojem. Ale, na žal, revalucyjnaja zaviarucha ŭ Rasiei, i jahonaje isnavańnie i jahonuju pracu spyniŭla; spyniŭla, ale nie skasavaŭla. Rastki henaj pracy dajuć znać ab svaim žyćci ŭ tym-ža chryšcijanskim i bieŭlarskim dusie špiarša ŭ Miensku, a pašla ŭ Vilni.

§ 4. — „Bieŭlarus“.

Badaj što ŭ 1905 h. tahačasny vilenski biskup Advardy Roop nasiŭsia z dumkaj vydavać u Vilni narodnuju katalickuju hazetu pabieŭlarsku, ale, jak čutno bylo, daradcy jahonyja byli hetamu vielmi praciŭnyja, dyk tak i astaŭlosia.

1) „Bieŭlarski ruch siarod bieŭlarskaha katalickaha duchavienstva“ (Bieŭlarski Kalendar na 1918 h., Vilnia), bač. 29.

2) Z majho ŭlasnaha archivu.

čennie „litoŭski haspadar“) u Koŭnie i ŭ Kłajpedzie (=morski port) maje ahramadnyja elevatory, a na čyhunačnych stancyjach i ŭ pavietavych haradoch — mahazyny. Skuplivańniem ad imia Lietukis'a zajmajuca miascovyja haspadarskija kooperatyvy, a pry mahazynach — pradžaŭniki samaha Sajuzu „Lietukis.“

Havoračy ab arhanizacyi vyvazu z Litvy praduktaŭ ziemlarobskaj vytvorčaści treba zaznačyć, što hetaja pradukty vielmi vysokaj vartaści i tamu nia tolki lohka ŭtrymoŭvujucca na raz zdabytym volnym rynku, ale stała zdabyvajuc rynku novyja. Što heta tak, pakazvaje choć-by taki fakt, što litoŭskaje masła pačynaje ŭžo navat vyciaśniać z tak pieraborliva ha rynku, jak rynek anhliski, masła navat Danskaje. A heta vielmi dobra šviedčyć ab salidnaści litoŭskaj raboty. Dajšli-ž da hetaha litoŭcy dziakujućy tamu, što zaviali ŭ siabie adrazu vostruju kantrolu („standaryzacyju“) kožnaha vyvožanaha zahranicu tavaru.

Jasnaja reč, što hetki postup u ziemlarobskaj haspadarcy Litvy nia pryjšoŭ sam saboj: usio heta jość pładom biazupynnaj pracy jejnych žycharoŭ, stała ha davučyvańnia, nu i — razumnaj haspadarskaj palityki svajho sobskaha ŭradu i samaŭradu.

Fachova-ziemlarobskimi spravamami va ŭsioj Litvie kiruje Ziemlarobskaja Pałata ŭ Koŭnie. Vyvučvańniem ahranomaŭ zajmajec-

ca Ziemlarobskaja Akademiya ŭ Datnavie, jakaja maje addziely: ahulna-ziemlarobski, ekanamičny i chatniaj haspadarki. A što ahranomaŭ Litva patrabuje niamala, vidać choć-by z toho, što aprača Kłajpedzkaha aŭtanomičnaha vokruhu, u 21 pavietach jość hetulki-ž ahranomaŭ pavietavych, 80 ahranomaŭ rajonnych, pamacnikoŭ praktykantaŭ. A kolki-ž fachovych sił patrabujuć biazlikija haspadarskija sajuzы, tavarystvy, kooperatyvy, nie havoračy ŭžo ab tym, što pasiarod samych pryvatnych haspadaroŭ usio čaściej i čaściej spatykajuca takija, jakija taksama pavinny mieć vyšejšuju fachovuju ašvietu?!

Akramia Akademii ŭ Datnavie, jość jašče ŭ Litvie čatry ziemlarobskija školy siarednija i 15 — niżejšych. Pry hetych apošnich što hod arhanizujuca dla starejšych haspadaroŭ 5-ci miesiačnyja haspadarskija kursy.

Ale ŭsiaho hetaha adnak jašče mała. Litoŭski ziemlarob nikoli nie pierastaje vučycca. Dokazam hetaha jość vielmi razvitaje čytańnie fachovych i ahulna-ašvietnych knižak i časapisoŭ. Dokazam hetaha jość choć-by taki fakt, što haspadarski časapis „Ukininko Patarejas“ (haspadarski daradčyk) vychodzić dvojcy ŭ tydzień i raschodzicca ŭ 80.000 ekzemplarach!.

Jaki-ž heta pavučalny pryklad i dla našych, bielaruskich ziemlarobaŭ!

S. Š.

U Ukraincaŭ

Jubilej 950-hodździa Chryścijanstva, jaki prypadaje sioleta, Ukraincy rychtujucca šviatkavać uračysta. Ab hetym ŭžo pastanavili na supolnaj konferencyi ŭsie biskupy Halickaj pravyncyi. Z hetaj nahody biskupy vydajuć supolny pastyrski list. Aprača hetaha paŭstaŭ u Lvovie asobny kamitet pad kiraŭnictwam staršyni Katalickaj Akcyi, jakoha budzie haloŭnym zadańniem rupicca ab toje, kab šviatkavańnie hetaha redkaha i vialikaha jubileju adbylosia jak najbolš uračysta.

Pašviačeńnie lakarni im. Mitrapalita Andreja. Ad 1930 h. jšla ŭ Lvovie budova budynku pad ukrainskuju lakarniu. Budynak hety narešcie skončany. Maje jon try pavierchi, budova kaštavała bolš jak paŭmiljona. Zbudavana lakarnia z achviaraŭ i sa składak. Najbolšym achviaradaŭcam i dabradziejem byŭ J. E. Mitrapalit Andrej Šeptycki. Jaho ž imiem i nazvana lakarnia. Maje jana 15 addzielaŭ, chvorych moža pamiašcić 100 čalaviek. Pašviačeńnia dakanaŭ J. E. Biskup Ivan Bučko. U hetaj vialikaj uračystaści ŭziało ŭdzieł praz svaich pradžaŭnikoŭ usio ukrainskaje hramadziaństva.

Vypisvajcie haspadarčy časapis „Samapomač“: Vilnia, Zavalnaja 1.

Chutka pakazałasia hazeta „Naša Dola“, jakoj vyjšla ŭsiaho 6 numaroŭ i kožny byŭ kanfiskavany rasijskimi ŭładami, była bo heta hazeta davoli radykalnaja. Spravaŭ relihijnych jana nie parušała.

Dziela cenzurnych pryčyn „Naša Dola“ musila zakrycca. Ŭsled za jaje zakryćciem pačala vychodzić u 1906 h. „Naša Niva“ — šmat ašcieražniejšaja pierad cenzuraj, dziela čaho, choć časam zdaralisia kanfiskaty, ale jana datryvała aŭ da evakuacyi Vilni pierad prychođam niamieckaj armii i, pieraniosšysia ŭ Miensk, tam jašče jakis čas vychodziła.

„Naša Niva“ vydavałasia ŭ dvuch vydańniach h. z. łacinskimi i ruskimi litarami, voš vydańnie łacinskimi litarami adčasici zdavolivała potreby bielaruskaŭ katalikoŭ: — potreby žyćciovyja, bo spraŭ duchoŭnych — relihii „N. Niva“, jak i „N. Dola“, nie čapała. Šviedamyja adzinki nia tolki z Bielaruskaŭ, ale navat z Palakoŭ (dziela idej katalickaj) zaŭsiody ŭvažali adnak, što potrebna była-by hazeta ščyra katalickaja pabielarusku, ale jak tut uziacca za jaje vydavańnie, nia majućy potrebnych hrošaŭ? Voš tak i adkładałasia štoraz dalej. Anton Byčkoŭski ŭziaŭ navat pazvaleńnie hubernatara na vydavańnie časapisu „Bielarus“, ale bajaŭsia pačynać vydavać jaho, bajučysia, što vydaŭšy jakija 2—3 numary, nia majućy padmohi, zmušany budzie sam zakryć svaju časapis.

Ale pa niejkim časie „Naša Niva“, nia majućy zmohi vychodzić u dvajnym vydańni, pierajšla na adnu hraždanku. Tady dla šviedamych bielaruskaŭ katalikoŭ vydavańnie časapisu katalickaha łacinskimi litarami stałasia palučaj patrebaj. Navat sami našaniŭcy, a ŭ asobnaści niabožčyk Ivan Łuckievič, horača zaachvočyvali vydavać „Bielarusa“. Jon to padmohiŭ B. Pačopku pajsci da A. Byčkoŭskaha i ŭhavaryć jaho pačać vydaviećta, abiacajućy, što na jakich 7—10 numaraŭ ŭžo jość i hrošy (byli jany tolki ŭ nadziei). A. Byčkoŭski zhadziŭsia. Nania- li dva pakoŭ na Siamionaŭskaj vul. pad redakcyju i pačali vydavać. Pieršymi redaktarami faktyčnymi byli aproč Byčkoŭskaha: Jadvihin Š (Anton Lavicki) i J. Pažniak; B. Pačopka vioŭ addzieł relihijny: — žyćciapisy šviatych i časami davaŭ štoš jašče. Pa vychadzie 1-ha numaru ŭ 1913 h., ludzi dobrej voli prysłali to pradpłaty, to padmohi, čaho stała na jakija 3—4 numary, ale chutka ŭ kasie było pusta i z časapisam krucha. Redaktaru A. Levickamu davali na žyćcio tolki 10 r. na miesiac. Niejak u hetym časie pasłaŭ Boh pomač: štoš daŭ ksiondz Francišk Budžka, štoš ks. Aštramovič aŭ u kancy zainteresavałasia časapisam kniahinia Mahdalena Radzivilicha, katoraja systematyčna pakryvała daŭhi „Bielarusa“ aŭ da jaho zakryćcia, h. zn. da prychođu ŭ Vilniu niemcaŭ ŭ 1915 h.

Z palityki

Sud nad endekami, redaktarami i wydaŭcami „Dzien. Wil.“ adbyŭsia ŭ Varšavie. Praf. Cyvinskaha, za artykuł, u jakim było źnievaženie marš. Piłsudzkaha, zasudzili na try hady atryštu, a wydaŭca Zvierzynskaha apraŭdali.

Hitleraŭski ruch, jak paviedamlajuć hazety, apošnim časam pahražaje Danii i Kłajpedzie.

Vitos pakidaje Čechaslavacyju, dzie jon užo prabyvaje ad niekalki hadoŭ i pierajaždžaje ŭ Ameryku.

Skirpa—litoŭski pasol u Varšavie adviedaŭ kard. Kakoŭskaha i havaryŭ z im ab spravach kaściola ŭ Varšavie dla litoŭcaŭ, jakich tam źbirajecca značny lik. Hutarka była vielmi sardečnaja.

280 tysiač Japoncaŭ źhinuła ŭ vajnie z Kitajem. Jak bačym, nia tak lohka prychodziŭca Japoncam.

Ks. Hlinka, pavadyr Slavakaŭ, razam z usimi inšymi narodami ŭ Čechaslavacyi, dałučajecca da ahulna-aŭtanamičnaha ruchu.

U SSSR, u-va ŭsich respublikach, u školach abaviazvaje navučanie rasiejskaha jazyka.

Anhlia i Italija hetymi dniami padpisali miż saboj parazumienie. Miż inšym Anhlia pryznae za Italijaj Abisyniju, a Italija pryrakaje vyvieści svajo vojska z Hišpanii.

Francyja i Italija takža pačali pierahavory ab naładžanni dobra-

ha sužyćcia. Slovam, Eŭropa konsolidujecca. Chto viedaje, moža nie za harami parazumienie Anhlia i Francyja z Niamieččynaj. Pažyviom — uvidzim.

U Hišpanii jdzie da kanca. Fašysty pieramahajuć. Vojska ŭradavaje ŭšciaž adstupaje.

Prezydent Huver ab Eŭropie. Apošnimi časami b. prezident Zł. Št. Ameryki Huver abjaždžaŭ Eŭropu i viarnuŭšysia ŭ Ameryku ŭ komisii zahraničnych spraŭ Kanhresu pračytaŭ referat ab svaich spaściarohach padčas hetaj pajezdki, u jakim miż inšym skazaŭ:

1) Niekalki sotniaŭ milionaŭ eŭrapejcaŭ zahubili svabodu presy i slova. 2) Eŭrapejcy navypieradki zbrojacca. 3) Usie eŭrapejskija dziaŭžavy žyvuć u zadoŭžanni i ŭšciaž majuć skarbovy deficyt. 4) Uplyvy dyktatarskich dziaŭžaŭ u Eŭropie ŭšciaž uzrastajuć. 5) Liha Narodaŭ zbankrutavała. 6) Usiudy hrazić vajna. 7) U mnohich eŭrapejskich dziaŭžavach uzrastaje teror.

Prezydent Huver, adznačyŭšy eŭrapejskaje pałaženie, padčyrknuŭ, što Zł. Št. Ameryki nie pavinny miašacca ŭ eŭrapejskija sprawy.

Kitajcy ŭzvaruŭšysia. Apošnimi časami kitajcy ad abaronnaści pierajšli ŭ nastuplenie. Nakinutych im prapanovaŭ zamireńnia z Japonijaj nia tolki nia prymajuć, ale naadvarot — zajaŭlajuć, što akupantaŭ musiać vyhnać z Kitaju. Japoncy hetaha nie spadzivalisia. Vialiki Kitaj ŭzvaruŭšysia. Vajennaja linija ŭstaliłasia i kitajcy herojska zmahajuca z japoncami.

Suproć kamunistyčnaj prapahandy. Hazety padajuć: Polski ŭrad padaŭ Čechaslavackamu ŭradu notu, u jakoj zvaračvaje ŭvahu na dziejnaść českej kamunistyčnaj partyi, skiravanuju prociŭ Polšczy.

Pry hetym treba adznačyć, što ŭ Čechaslavacyi kamunistyčnaja partyja isnuje i pravodzić svaju dziejnaść lehalna.

Aryšty presavych karespandentaŭ u BSSR. Z Miensku padajuć: u Bielarskaj Savieckaj Respublicy nadoviačy balšavickija ŭłady atryštavali aź niekalka dziesiatkaŭ karespandentaŭ roznych miajscovych hazet, jakija, byccam, pisali kontravalucyjnyja artykuly ŭ hazety.

Užo vyjšli z duku i pradajuca knižki Ks. Ad. Stankieviča:

1. **BOŽAJE SŁOVA NA NIADZIELI I ŠVIATY** (cana 3 zł.),
2. **LEKCYI I EVANELII NA NIADZIELI I ŠVIATY** („1.50 „),
3. **MICHAŁ ZABEJDA - SUMICKI I BIEŁARUSKAJA NARODNAJA PIEŚNIA** (cana 50 hr.).

Hałoŭny skład: Bielarskaja Kniharnia „Pahonia“ — Wilno, Zavalnaja vul. 1.

ram ci wydaŭcom, ci pratektaram; prasiŭ ab heta administratara dyecezii, ale ničoha nia vyjšła.

Pašla vajny užo razam z ks. A. Šyškaj B. Pačopka chacieŭ uznavić „Bielarusa“ ŭ Bielastoku, ale heta akazałasia niemahčymym.¹⁾

Adznačylisia svajej pracaj u „Bielarusie“, apračča ŭspomniennyh redaktaraŭ: viedamaha bielarskaha piśmieńnika Jadvihina Š. (Ant. Lavickaha),²⁾ ajca B. Pačopki i Ant. Byčkoŭskaha, tak-ža jašče nastupnyja asoby.

Artykulami, a najbolš maralna i matarjalna dapamahali „Bielarusu“ ks. ks.: Fr. Budžka, Uł. Tałočka, A. Šylinis (Litoviec) i inš.

Mnoha pisali ŭ „Bielarusie“ viedamyja bielarskija piśmieńniki i paety kataliki: Kazimier Svajak, A. Ziaziula, Alf. Pietraškievič, Albert Paŭlovič, Sary ŭlas, Piotra Prosty, Antoni B., A. Sumny i roznyja inšyja. Pisali ŭ „Bielarusie“ tak-ža tady maładyja bielarskija dziejačy studenty, jak Ryhor Kłanovič, Jaška Rataj, J. Ruščaniec, a taksama stary

1) Usie hetyja ahulnyja viestki ab „Bielarusie“ padaju pavodle rukapisnaha ŭspaminu red. „Bielarusa“ B. Pačopki, čiapierašniaha unijackaha šviaščeńnika ŭ Babrovičach na Palessi.

2) Bližej ab im hladzi moj art.: „U dziesiatyja ŭhodki śmierci“ („Biel. Krynica“ 1932, № 10 i taki-ž moj artykuł u „Chr. Dumcy“ № 3, 1932 h.).

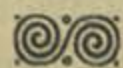
bielarski adradženiec katalik z Sakolščyny D. Anisko i inš.

Niamala tak-ža papracavaŭ dla bielarskaj i katalickaj sprawy, jak svaimi karespandencyjami ŭ „Bielarusie“, tak pradusim pašyrańniem „Bielarusa“, Jan-ka Makoŭski. Radziŭsia ŭ 1881 h. u zaśc. Novadvorščyna, Mienskaha pav., Zasłaŭskaj hminy. Pracuje ŭ bielarskim ruchu ad 1905 h., pradusim pašyrujučy bielarskija knižki i hazety. Prad vajnoj najbolš pašyraŭ „Bielarusa“.

Byŭ na ŭsiebielarskim žjezdzie ŭ Miensku ŭ 1917 h. Pašla tam-ža pracavaŭ na hruncie Biel. Chr. Zlučnaści z ks. F. Abrantovičam.

Ciapier žyvie kala Rakava ŭ asadzie Dubrova. Dobra hramatny samavuk. Znajecca na haspadarcy i pčalarstvie. Ciapier ciažka zarablaje na štodzienny chleb dla siabie i dla siamji. I dahetul vierny idealam bielarskim i katalickim.

Hetak bujna ražvivałasia bielarskaja katalickaja sprava prad vajnoj. Vajna i revalucyja ŭsie ŭspomniennyja arhanizavanyja hetaj pracy asiarodki zrujnavala. Zrujnavala, ale nia zniščyla. Ziarniaty hetaj pracy astalisia, kab pašla henych zaviaruchaŭ ražvivacca dalej i wydać plod.

Ušciaž upierad.

Kaziany. Kali my voźmiem za pryklad 2 hady tamu i pryraŭnia-jem toj čas z sianiešnim, to prakanajemsia, što za hety čas mnoha čaho źmianilasia ŭ našym bielaruskim žyćci.

Niastała ŭ nas bielaruskich kulturna-prašvietnych arhanizacyjaŭ, a tak-ža hazety „Bielaruskaja Kry-nica.“ I moža kamu zdajecca, što bielaruski ruch spyniŭsia? Nie. I biez arhanizacyjaŭ šviedamašć biel-nacyjanalnaja šyrycca tak, jak švialo pa načy i štoraz abchvaty-vaje šyrejšyja masy viaskovaha nasielnictva. Na dokaz hetaha ŭsiaho ja šćvierdziŭ, što 2 hady tamu ŭ našu vakolicu pryhadziŭ 1 ekzemplar „Chryścijanskaj Dum-ki,“ a ciapier prychoďcić bolš dzie-siatka. I heta vymoŭna havora, što bielaruski narod žyŭ, žyvie i budzie žyć. **K a z — č u k.**

Ciomna, ale nie bieznadziejna.

Vialejščyna. U nas u Vialej-ščynie šviedamašć rodnaja pašy-rajecca, ale trudnyja varunki. Kni-žki i hazety ŭ rodnaj movie trud-na dzie spatkać, kali dzie ŭ kaho j jość, to za piečkaj, abo jašče dzie hłybiejšchavanyja. Chavajuć—prosta bajacca, kab čto nie da-nios na takoha, jak na kamunista i bašavika, bo i hetak zdarajecca. Ab teatry bielaruskim to i hutarki niama. — Tolki dzie-nie-dzie pa-čuješ, što staŭlajuć „Wieš Wileń-ska przebojem do kultury,“ choć tam duch nie bielaruski, ale nie-jak lahčej na dušy, bo čujem sa sceny bielaruskaju movu. Arhani-zacyjaŭ bielaruskich nidzie nia čuvać, zatoje „Stronnictvo Naro-dowe“ „pracuje.“ Z bielaruskaj moładzi tam mała, jašče mienš sialan uzroslych. **H r. B.**

Zakładajem svoj kooperatyŭ.

Čaresa, Brasłaŭskaha pav. U hetym hodzie zadumali my zała-żyć svoj spažyviecki kooperatyŭ. Da arhanizacyi jaho prystupili:

šviaščeńnik našaj čareskaj carkvy i niekalka bolš šviadomych sialan. U kooperatyŭ uvajšo kala 40 siab-roŭ, zlažyli pai, ale hetaha ŭsiaho nie chvatała na toje, kab zakupić adpaviedny lik tavaru i pačać tar-hoŭlu; dziela hetaha pastanavili krychu pačakać, kab sabrać bolš siabroŭ i pačać pracu adrazu z bolšymi siłami.

Ale jość jašče ŭ nas takija lu-dzi, katoryja nia znajuć navat, što heta takaje kooperacyja i jakaja karyść jość ad jaje sielaninu; he-tyja pačynajuć plaści ŭsiakija plot-ki i, sami ničoha nia viedajućy, pačynajuć strašyć i adhavyryvać druhich mała šviadomych ludziej, ale my čviorda vierym, što, pami-ma ŭsiakich pieraskod i pastra-šak z boku niekatorych sialan i pryvatnych tarhaŭcoŭ, iskra našaj pačataj pracy nie pahašnie.

S i a b r a.

Vilenskaja chronika.

„Przegľad Wileński“—vyjšaŭ numar 2, data 15.IV.

„Aidas“. Litoŭcy pad hetkim nazo-vam, što znača „Recha“, dumajuć vyda-vać hazetu, ale daheťul dazvolu nia majuć. Kaniec zaniatkaŭ u školach maje być 21.VI, a tady pačnucca ekzaminy.

Most praz Viallu maje być zbuda-vany naprociŭ Arsenalskaj vulicy.

Litoŭskaja himnazija im. Vitaŭta Vialikaha atrymała dziaržaŭnyja pravy, ale tolki dla 8 klasy.

Majuć uparadkavać hoteli, kab hašciam, jakija prybyvajuć letam u Vil-niu, było pryjamniej.

Skasavana „chwilka litewska“ ŭ Vilenskim radyjo.

Paštovaja skrynka

A. A. Ušio ŭ paradku.

T. I. Vina była pa našaj staranie. Ciapier vysyłam try ekzemplary. Ci da-chodziać? Moža jakija numary vam da-slać? Pišycie.

D. A. Prošbu spoŭnili.

R. Ž. Pasylajem na vaša imia try ekzemplary.

B. Ł. Patrebny numar „Chr. D.“ vy-slali.

A. K. Dziakujem za adrasy, hazetu pa ich pasylajem. Z viestak tak-ža ka-rystajem.

L. M. № 10 „Chr. D.“ pasłali.

S. G. i N. H. „Chr. D.“ vysyłam.

Žydy na ŭsim šviecie. Varšaŭski „Instytut Judaistyčnych Navuk“ padaŭ statystyku, z jakoj daviedvajemsia, što na ŭsim šviecie jość ciapier 16,260,000 žydoŭ. U Eŭropie žyvie — 9,863,000 žy-doŭ, u Amerycy — 4,978,000, u Azii — 824,000, u Afrycy — 564,000, u Aŭstralii — 30,000. U Palestynie žyvie 400,000 žydoŭ i kala miliona arabaŭ. U Polšcy jość 3,150,000 žydoŭ. u SSSR — 2,950,000. Žydy žyvuć: 75 proc. z handlu i promy-słu, 5 proc. z ziemirolabstva, 6 proc. z volnych intelihienskich prafesijaŭ, a rešta ramiešniki i rabotniki.

Šmierć T. Salapina. Vialiki rasiej-ski śpiavak (bas) T. Šalapin pamior nia-daŭna ŭ Paryży, kudy jon uclok ad bal-šavikoŭ.

Biblija ŭ kinoteatry. Adna anhiel-skaja kinoteatralnaja supalka ŭziałasia pradukavać film biblijnaj sceny ŭ pry-rodnych kolerach. Hetaja supalka kino-teatralnaha pradpyjemstva choča paka-zać na ekranie sceny z Staroha i Novaha Testamentu ŭ troch asobnych raździelach. Kość pradukcyi hetaha filmu abličajuć na 400 tysiać funtaŭ šterlinhaŭ.

Suśvietnaje biezraboćcie źmian-šajecca. Mižnarodnaje Biuro Pracy pa-daje: suśvietnaje biezraboćcie pastupova źmianšajecca. U Anhlil lik 1,600,000, biez-rabotnych źmienšyŭsia da 1,500,000 asob. U Francyi z 454,000 da 372,000. U Japo-nii z 330,000 da 277,000 U Niamieččynie z 1,107,000 da 501,000. U Zl. št. Paŭnoč. Ameryki jość 11 milionaŭ biezrabotnych. U Polšcy zimoj było 550 tysiać biezra-botnych, a ciapier 300 tysiać.

P. S. Z viestak karystajem, vieršy pieradali ŭ „Zorku“.

M. J. Pieradali ŭ „Zorku“.

B. K. Z viestak skarystali ŭ „Chr. D.“, a vieršy pajšli ŭ „Zorku“.

A. K. Na imia Al. T. vysyłam ča-tyry numary „Chr. D.“. Z viestki skary-stali. Vieršy pieradali ŭ „Zorku“, dzie šukajcie i adkazu sabie.

J. K. Viestku nadrukavali ŭ „Chr. D.“, a vierš pieradali ŭ „Zorku“, u jakoj znajdziecie i adkaz.

M. Š. Užo i ŭšio. Prosim bolš.

A. D. Vy tak niavyrasna napisali svoj adras, što my niapeŭny, ci dojdzie da vas „Chr. D.“ Adras treba pišać vyrazna!

B. K. Atrymali i pieradali, kudy treba.

D. K. Nijak nia možam zrazumieć, što za pryčyna?

A. Ł. Zamiest vieršaŭ, jakija ničoha niavarty, pišycie lepš da nas zvyčajnyja viestki, što ŭ vas čuvać.

K. R. Drukujem: i ŭ „Chr. D.“ i ŭ „Zorcy“.

St. Ž. Na vaša imia pasylajem „Chr. D.“ 5 štuk.

B. K. Pasłali vam dzvie knižki „Pier-šyja Ziarniatki“.

P. S. № 3 „Chr. D.“ pasłali.

S. D. „Borci“ vy nie atrymali, bo takoj niama.

„Chr. Dumka“ vychodźci: 1, 10 i 20 kožnaha miesiaca.

Padpiska na hod — 3 zł., na paŭhodu — 1 zł. 50 hr., na try miesiacy — 75 hr. Cana asobnaha numaru — 10 hrašoŭ. Adrys Redakcyi i Administracyi: Vilnia (Wilno), Zavalnaja vul. № 1—2.

Adkazny redaktar V. JERMAŁKOVIČ

Vydaviec KS. AD. STANKIEVIČ

Bielaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, Zavalnaja vul. № 1.